

WIADOMOŚCI BANKU POLSKIEGO

(Drukowane jako rękopis).

Rok VIII.

WARSZAWA, DNIA 15 KWIETNIA 1931 R.

Nr. 7.

TREŚĆ:

Ruch służbowy	str. 77		Położenie gospodarcze Polski w marcu 1931 r. na podsta- str.	
Nowe falsyfikaty banknotów 10- i 20-dolarowych	" 77		wie sprawozdań Oddziałów.	" 78
Zmiana w urzędowej stopie dyskontowej	" 78		Bilans płatniczy Polski w latach 1927 — 1929.	" 87

Ruch służbowy.

Zmarli.

Edmund Makowski, emerytowany Dyrektor Oddziału w Krakowie.

Nowe falsyfikaty banknotów 10- i 20-dolarowych.

(Dział XII Spisu Okólników).

Federal Reserve Bank of New York zawiadamia listownie o pojawieniu się nowych typów falsyfikatów banknotów 10- i 20-dolarowych, których opis przedstawia Ministerstwo Skarbu w swych listach okrężnych Nr. 648 i Nr. 649 z 1931 r. w sposób następujący:

po \$ 10 (Gold Certificate)

„Emisja z roku 1928; litera kontroli „G”; numer na stronie przedniej 136; płyta strony odwrotnej Nr. 46; podpisy: W. O. Woods, Skarbnik Stanów Zjednoczonych, A. W. Mellon, Minister Skarbu; portret Hamiltona.

Jest to falsyfikat naogół dosyć udatny, bo wykonany z płyt fotomechanicznych na papierze dobrego gatunku. Obrazy po obu stronach banknotu są około $\frac{1}{8}$ cala (0.3175 cm) krótsze od autentycznych. Osoba, puszczająca banknot w obieg, wręcza go przednią stroną obrazu nazewnątrz, ponieważ odbitka odwrotnej strony posiada nieprawidłowy odcień zielony, który nie uwydatnia cienkich, białych linii w obramowaniu; ogólny wygląd jest ciemny i brudny. Brak szczegółów w winietach dookoła obrazu, przedstawiającego gmach skarbcza.

Zaleca się ostrożność w przyjmowaniu banknotów tego rodzaju, ponieważ falsyfikat ten obliczony jest na oszukiwanie nieuważnych.

Falsyfikat, znajdujący się u nas, opatrzony jest numerem A24783671A.

po \$ 20 (Gold Certificate)

Serja z r. 1928; litera kontroli „K”; numer na stronie przedniej 109; numer odwrotnej strony niewyraźny, prawdopodobnie 90; podpisy: W. O. Woods, Skarbnik Stanów Zjednoczonych; A. W. Mellon, Minister Skarbu; portret Jacksona.

Jest to dość dobra imitacja banknotu, bo sporządzona z płyt fotomechanicznych przez te same osoby, co płyta do podrabiania banknotów po \$ 10, których opis podany był w liście okrężnym Ministerstwa Skarbu Nr. 648. Wykonanie przedniej strony banknotu jest bardzo zręczne z wyjątkiem portretu, którego szczegóły, nadające mu wyraz, nie są wyraźne w przeciwieństwie do oryginału. Numeracja w rogu z prawej strony u góry jest zamocno odbita tak, że przebija na stronę odwrotną. Na odwrotnej stronie druk jest matowo-zielony, a delikatne linje wykończenia na brzegach są prawie zatarte z powodu złego wykonania technicznego rysunku i druku. Egzemplarz, znajdujący się w naszych rękach, jest numerowany: A12374867A.

Z certyfikatami, o których wyżej mowa, należy obchodzić się ostrożnie, ponieważ podrobione łatwo uchodzą za prawdziwe.

Ministerstwo Skarbu, Wydział Służby Tajnej, prosi banki i wszystkie osoby, którym falsyfikaty te będą przedstawione, postarać się, o ile to będzie możliwe, o ustalenie ich pochodzenia. Wszelkie wiadomości w tej sprawie prosimy kierować do Treasury Department, Secret Service Division, Customs House, New York, N. Y.

George L. Harrison, Gubernator”.

Zgodnie z powyższem winny Oddziały zwracać szczególniejszą uwagę na przedstawiane do skupu banknoty 10-dolarowe z portretem Hamiltona i 20-dolarowe z portretem Jacksona, a w razie zatrzymania takich fałszyfikatów postąpić w myśl wezwania, zawartego w ostatnim ustępie przytoczonego wyżej opisu oraz wskazówek, zamieszczonych w Instrukcji Służbowej cz. VII, str. 17 i 18.

Zmiana w urzędowej stopie dyskontowej,

którą należy zaznaczyć w „Wiadomościach Banku Polskiego” Nr. 1 z 15 stycznia 1931 r., str. 10:

Rumunja z 9% na 8%, która obowiązuje od dn. 1.IV.1931 r.

Położenie gospodarcze Polski w marcu 1931 r.

na podstawie sprawozdań Oddziałów.

Rynek pieniężny. Niezwykła dla marca, surowa aura tegoroczna sprawiła, że miesiąc sprawozdawczy, jako początek sezonu wiosennego, całkowicie nie dopisał. Trwające chłody uniemożliwiły podjęcie robót polnych, opóźniły rozpoczęcie robót budowlanych, wywierając jednocześnie bezpośredni wpływ hamujący na obroty handlowe. Lekki wzrost produkcji w niektórych gałęziach przemysłu nie zdołał w tych warunkach zdecydować o poprawie ogólnej sytuacji gospodarczej. Położenie rolnictwa, dzięki dalszej poważnej zwwyżce niemal wszystkich płodów rolnych, uległo wprawdzie odprężeniu, jednak nieznacznemu, gdyż stosunkowo niewielkie obroty nie były w stanie złagodzić ciężącego na rolnictwie nadmiernego obciążenia zobowiązaniami krótkoterminowymi. Regulacja długów wobec tego szła w dalszym ciągu bardzo opornie, całkowite prolongaty były na porządku dziennym, pogłębiając ciężką sytuację instytucji kredytowych, pracujących z rolnictwem. Kontyngenty firm, akredytowanych w Banku Polskim i bankach prywatnych, były wykorzystane słabo, gdyż zapotrzebowanie kredytów ze strony przemysłu i handlu na cele obrotowe nadal utrzymało się na niskim poziomie. Z drugiej strony trwał nacisk kredytowy o charakterze czysto finansowym na regulację poprzednich zobowiązań, tylko częściowo zaspokajany przez rynek prywatny.

Odsetek weksli zaprotestowanych w Banku Polskim utrzymał się na poziomie poprzedniego miesiąca i wyniósł 4·58%. W stosunku do ogólnej sumy weksli zaprotestowanych (12·5 milj. zł., wobec 11·7 milj. zł. w lutym) odsetek protestów wszystkich branż, z wyjątkiem rolniczej, nieco się zwiększył a mianowicie: w branży włókienniczej — z 12·90% do 12·96%, skórzanej — z 2·67% do 2·84%, metalowej — z 11·32% do 12·19%, drzewnej — z 3·86% do 3·96% i w grupie „inne branże” — z 37·45% do 38·56%; w rolnictwie natomiast uległ zmniejszeniu z 31·80% do 29·49%.

W związku z zawieszeniem wypłat przez Polski Bank Przemysłowy na rynku pieniężnym w kilku miejscowościach, w których bank ten posiada filje, zaznaczył się pewien niepokój, powodujący wycofywanie wkładów z niektórych tamtejszych instytucji finansowych przez mniej uświadomioną klientelę. Wobec jednak natychmiastowego zaspokajania wszystkich zgłoszeń wkładców, w krótkim czasie nastąpiło uspokojenie podnieconych umysłów i wkłady do tych instytucji poczęły powracać. Ogólny stan wkładów w instytucjach kredytowych utrzymał się w lutym na poziomie stycznia, a nawet wzrósł o kilka milionów—do 2.609·0 milj. zł., przyczem wkłady oszczędnościowe i terminowe w dalszym ciągu uległy zwiększeniu o 28·9 milj. zł., bezterminowe zaś spadły o 21·6 milj. zł.:

	28. II. 1931.		31. I. 1931.	
	oszczędnościowe i terminowe	czekowe, żyrowe i na r/kach bież. w milionach złotych	oszczędnościowe i terminowe	czekowe, żyrowe i na r/kach bież.
w Banku Polskim ¹⁾	—	118·2	—	126·5
„ Banku Gospodarstwa Krajowego ¹⁾ . . .	149·8	107·2	143·6	105·0
„ Państwowym Banku Rolnym ¹⁾	35·5	25·6	30·9 ²⁾	35·5 ²⁾
„ Pocztovej Kasie Oszczędności	274·9	153·1	265·2	164·4
„ bankach ³⁾	614·3	509·4	621·2	506·1
„ komunalnych kasach oszczędności ⁴⁾ . .	570·0 ⁵⁾	51·0	554·7 ⁵⁾	48·6
	1.644·5	964·5	1.615·6	986·1
	2.609·0		2.601·7	

¹⁾ Bez lokat Skarbu Państwa.

²⁾ Liczby poprawione.

³⁾ Według bilansów łącznych, zestawianych przez Komisariat Bankowy Min. Skarbu; dane obejmują 59 banków i 5 większych domów bankowych. Za styczeń liczby poprawione.

⁴⁾ Dane obejmują 373 kasy, w tem 2 niekomunalne („Galicyjska Kasa Oszczędności we Lwowie“ i „Ukraińska Szczadnycia“ w Przemyśle).

⁵⁾ Wszelkie wkłady, z wyjątkiem wkładów instytucji finansowych. Za styczeń liczba poprawiona.

Suma kredytów krótkoterminowych w bankach prywatnych zmniejszyła się w ciągu lutego z 1.852·6 milj. zł. do 1.816·9 milj. zł., czyli o 35·7 milj. zł., z czego na portfel wekslowy przypadło 24·1 milj. zł. Wobec kurczenia się operacyj kredytowych, banki ograniczyły redyskonto weksli, które spadło o 16·0 milj. zł. do 291·5 milj. zł., oraz kontynuowały spłatę kredytów zagranicznych, zmniejszając ich wykorzystanie o 12·1 milj. zł. do 345·6 milj. zł. Pogotowie kasowe, utrzymujące się na stosunkowo wysokim poziomie, zmalało bardzo nieznacznie — o 3·1 milj. zł. i wynosiło 82·7 milj. zł.

W Banku Polskim stan wykorzystanych kredytów uległ w marcu dalszej redukcji o 27·4 milj. zł., spowodowanej wyłącznie skurczeniem się portfelu wekslowego:

	28. 2. 31	10. 3. 31	20. 3. 31	31. 3. 31
Portfel wekslowy w milj. zł.	598·6	572·1	567·5	571·1
Pożyczki zastawowe „ „	85·3	82·1	78·7	85·4
	683·9	654·2	646·2	656·5

Kredyt na rejestrowy zastaw rolniczy na skutek dokonanych spłat zmniejszył się o 8·8 milj. zł. do 26·1 milj. zł., siewny natomiast pozostał bez zmiany i wynosił 15·1 milj. zł. Stan weksli z terminem płatności ponad 3 miesiące nieco się powiększył, osiągając 47·2 milj. zł., wobec 44·4 milj. zł. w końcu lutego. Pragnąc przyjść w miarę możliwości z dalszą pomocą rolnictwu, Bank Polski przyznał mu w końcu marca za pośrednictwem banków państwowych specjalny kredyt, t. zw. wiosenny w wysokości 10 milj. zł.

Rezerwy walutowo-dewizowe Banku Polskiego wzrosły w ciągu marca o 9·7 milj. zł., przyczem zapas walut, zaliczonych do pokrycia, powiększył się o 11·8 milj. zł., podczas gdy niezaliczonych do pokrycia spadł o 2·1 milj. zł.:

Pieniądze i należności zagraniczne w milj. zł.:	28. 2. 1931	10. 3. 1931	20. 3. 1931	31. 3. 1931
zaliczone do pokrycia	244·4	244·6	234·2	256·2
niezaliczone „ „	127·1	114·7	115·4	125·0
Razem	371·5	359·3	349·6	381·2
kruszec	562·7	562·8	562·8	562·9

Pomimo pewnego przyływu walut oraz spadku obiegu banknotów, wywołanego skurczeniem się portfelu wekslowego, pokrycie zarówno kruszczowe jak i kruszczowo-walutowe, wobec znacznego wzrostu natychmiast płatnych zobowiązań Banku, lekko się obniżyło: pierwsze — z 38·72% do 38·05%, drugie — z 55·53% do 55·36%.

Obieg pieniężny wykazywał w marcu następujące zmiany w milj. zł.:

	28. 2. 1931	10. 3. 1931	20. 3. 1931	31. 3. 1931
Bilety Banku Polskiego	1.284·2	1.197·2	1.147·1	1.260·5
Emisja skarbową:				
bilon	237·0	233·3	229·6	238·7
bilety państwowe	2·6	2·5	2·5	2·5
Razem	1.523·8	1.433·0	1.379·2	1.501·7

Ogólny obieg pieniężny zmniejszył się zatem o 22·1 milj. zł. wyłącznie z powodu spadku o 23·7 milj. zł. obiegu banknotów, gdyż emisja skarbową wzrosła o 1·6 milj. zł.

Obrót bezgotówkowy, silnie ograniczony w lutym, uległ znacznemu zwiększeniu. Obroty żyrowe w Banku Polskim¹⁾ łącznie z obrotami izb rozrachunkowych i czekowami P. K. O. wzrosły z 5.763·7 milj. zł. do 6.594·8 milj. zł., czyli o 831·1 milj. zł.

Na giełdzie warszawskiej transakcje akcjami utrzymały się na poziomie poprzedniego miesiąca, wynosząc 1·3 milj. zł., z czego około 70% przypadło na akcje Banku Polskiego, które w pierwszych dniach marca lekko zwyżkowały, osiągając kurs 137, następnie jednak do końca miesiąca miały tendencję słabszą i w dniu 31. III. notowane były po kursie 132·50. Akcje przedsiębiorstw przemysłowych uległy naogół bardzo nieznacznej poprawie, co w szczególności dotyczy przede wszystkim grupy metalowej (Lilpop, Starachowice). Ruch w dziale papierów lokacyjnych zmniejszył się o 1·7 milj. zł. do 6·5 milj. zł., co nastąpiło skutkiem niemal zupełnego zaniku transakcyj 3% premjową pożyczką budowlaną, która załamała się, tracąc na kursie około 10%. Z innych papierów państwowych duże korzyści kursowe zdobyły w ciągu drugiej dekady marca 6% pożyczka dolarowa i 7% stabilizacyjna, jednak na ultimo znacznie osłabły. Przy zupełnym braku podaży w dalszym ciągu zwyżkowała 10% pożyczka kolejowa. Stała słaba natomiast była 4% pożyczka inwestycyjna, której serię po raz pierwszy

¹⁾ Bez wpłat i wypłat gotówkowych.

notowano poniżej pari. Listy zastawne towarzystw kredytowych utrzymywały się naogół na poprzednich kursach. Wybitnie mocną tendencję miały 8% listy zastawne Towarzystwa Kredytowego m. Warszawy i $4\frac{1}{2}\%$ Ziemske. Ostatnie na ultimo, w związku z kwietniowym losowaniem, osiągnęły dawno nienotowany kurs $53\frac{3}{4}$. Straciły natomiast na kursie stale wyższkujące w poprzednim miesiącu 8% funtowe listy zastawne Towarzystwa Kredytowego Przemysłu Polskiego.

Kronika bankowa. W początkach marca zawiesił wypłaty Polski Bank Przemysłowy, zmuszony do tego brakiem dopływu kredytów, skutkiem zachwiania się francuskiej grupy bankowej, finansującej za jego pośrednictwem pewne przedsiębiorstwa naftowe w Polsce, jak również zamrożeniem własnych środków obrotowych, wreszcie stratami, poniesionymi na udzielanych kredytach. W tych warunkach, pomimo że aktywa banku przewyższają zobowiązania, sanacja jego będzie wymagała dłuższego czasu. Drugim niekorzystnym zjawiskiem na rynku pieniężnym było wstrzymanie wypłat na parę dni przed świętami, a następnie ogłoszenie upadłości przez Bank Handlowy w Łodzi, zajmujący dawniej poczesne miejsce na terenie b. Kongresówki, lecz zachwiany w podstawach przez wielką wojnę i odtąd dostatecznie nieodbudowany. Sytuacja banku nie jest narazie całkowicie wyjaśniona.

Rolnictwo. W miesiącu sprawozdawczym Główny Urząd Statystyczny dokonał ostatecznych obliczeń zbiorów 6 głównych ziemiopłodów w Polsce w 1930 r. Otrzymane liczby są naogół zbliżone do danych, ogłoszonych w końcu listopada r. ub., i przedstawiają się następująco w milj. q:

	1930 r.	1929 r.		1930 r.	1929 r.
pszenica	22·4	17·9	owies	23·5	29·5
żyto	69·6	70·1	ziemniaki	309·0	317·5
jęczmień	14·6	16·6	buraki cukrowe .	47·2	49·7

W stosunku zatem do 1929 r. w roku ubiegłym wzrosły jedynie zbiory pszenicy — o 25%, dla pozostałych zaś ziemiopłodów były mniejsze: dla żyta — o 1%, jęczmienia — o 12%, owsa — o 21%, ziemniaków — o 3% i buraków cukrowych — o 5%.

Warunki atmosferyczne w marcu były dla rolnictwa bardzo niekorzystne, gdyż — wskutek zniknięcia w końcu lutego w większości kraju pokrywy śnieżnej na polach — zboża ozime przez cały miesiąc narażone były na działanie znacznych zmian temperatury, która miejscami, dochodząc w słońcu do $+10^{\circ}\text{C}$, w nocy spadała do -14°C . W rezultacie oziminy, przedstawiające się w lutym naogół dobrze, znacznie ucierpiały tak, że w wielu wypadkach zachodzi konieczność ratowania ich nawozami azotowymi. Robót polnych nie rozpoczęto prawie nigdzie.

Wzmocniona tendencja na krajowych rynkach zbożowych, rozpoczęta w lutym, rozwijała się w dalszym ciągu. Zwyżka cen pozostawała w związku przedewszystkiem z wyczerpywaniem się zapasów zboża w niektórych częściach kraju oraz dalszą intensywną akcją interwencyjną Państwowych Zakładów Przemysłowo-Zbożowych. Na nastrój rynku dodatnio wpłynęła również ogłoszona podwyżka ceł przywozowych. Szczególnie mocna tendencja wystąpiła dla owsa i żyta; ceny pierwszego podniosły się w ciągu miesiąca o przeszło 22%, drugiego zaś — o 19%, przyczem owies w dwóch przedostatnich tygodniach marca osiągnął poziom wyższy nawet od żyta. Ceny pszenicy, w pierwszej połowie marca znacznie wyższkujące, w drugiej — lekko zniżkowały, a w końcu miesiąca znowu silnie się podniosły tak, że w rezultacie w porównaniu z ostatnim tygodniem lutego dały wzrost o 18%. Jęczmień większych wahań nie wykazał. Przeciętne tygodniowe notowania zbóż na giełdzie poznańskiej, wyrażone w złotych za 100 kg, przedstawiały się następująco:

M a r z e c						
Zboże	23.2 — 28.2	2 — 7	9 — 14	16 — 21	23 — 28	30.3 — 4.4
pszenica	22·92	24·36	25·88	25·10	24·42	27·10
żyto	18·44	19·23	20·63	21·30	21·38	22·03
jęczmień	24·67	24·50	24·50	24·50	24·50	24·83
owies	18·00	18·50	18·88	21·40	22·11	22·00

Na rynkach zagranicznych, jak to ilustruje poniższa tabela (w dolarach za 100 kg), ceny pszenicy w dalszym ciągu kształtowały się niejednolicie, naogół jednak przeważała w nich tendencja zwyżkowa, żyto natomiast przeważnie wykazywało zniżkę, z wyjątkiem giełdy berlińskiej, gdzie ceny poszły w górę na skutek podwyższenia w pierwszych dniach marca cła na żyto z 15 do 20 mk.:

M a r z e c

Pszenica	23.2 — 28.2	2 — 7	9 — 14	16 — 21	23 — 28	30.3 — 4.4
Chicago	2.90	2.92	2.93	2.93	2.96	3.00
Nowy Jork	3.38	3.32	3.35	3.35	3.36	3.39
Hamburg	2.93	2.81	2.88	2.89	2.87	2.79
Berlin	6.74	6.93	6.98	6.77	6.68	6.80
Polska ¹⁾	2.75	2.85	2.98	2.94	2.91	3.12
Żyto						
Chicago	1.54	1.50	1.57	1.50	1.47	1.41
Nowy Jork	1.82	1.84	1.86	1.82	1.74	1.71
Hamburg	— ²⁾	— ²⁾	— ²⁾	— ²⁾	— ²⁾	— ²⁾
Berlin	3.88	4.00	4.34	4.33	4.34	4.39
Polska ¹⁾	2.06	2.15	2.29	2.43	2.44	2.53

Eksport pszenicy i żyta, wobec stale rosnącej różnicy pomiędzy cenami krajowymi a zagranicznymi, powiększył się nieznacznie, osiągając 4.1 milj. zł., wobec 3.6 milj. zł. w lutym. Wywóz jęczmienia wzrósł o 0.8 milj. zł. do 2.6 milj. zł.

Ziemniaki miały w dalszym ciągu tendencję mocną, zwłaszcza na kresach wschodnich, gdzie ceny dochodziły do 10 zł. za 100 kg. Większe ilości ziemniaków jadalnych i sadzeniaków sprzedano na eksport do Belgii, Francji i Szwajcarii, przyczem zapotrzebowanie na niektóre gatunki, przede wszystkim żółte, znacznie przewyższało podaż. Za żółte gatunki jadalne osiągnęto zł 7 — 7.50, za białe zaś — 4.20 — 4.50 franco granica. Poprawił się również zbyt na grochy i inne artykuły strączkowe. Wobec trudnej sytuacji rolnictwa popyt na nasiona selekcyjne był naogół niewystarczający, poszukiwane natomiast — przy wysokich cenach — były nasiona roślin motylkowych, zwłaszcza peluszek, łubinu i seradeli, których odczuwa się brak w handlu z powodu zeszłorocznej suszy.

Na rynku bydła dała się zauważyć tendencja niejednolita. Podczas gdy na targu poznańskim i lwowskim bydło w dalszym ciągu nieco podrożało, na innych rynkach ceny bądź pozostały bez zmiany, bądź wykazały niewielki spadek. Pomimo zwiększonej podaży sezonowej znacznie podniosły się ceny cieląt, zwłaszcza niebywałą wprost wyżkę, sięgającą 40%, zanotowano w Wilnie. Ceny natomiast trzody chlewnej, w lutym silnie zwiększające, uległy dość znacznemu spadkowi, dochodzącemu na niektórych rynkach do 12%. Zniżkowały również ceny polskiej nierogacizny bitej na rynku praskim, gdzie za kg płacono Kč 7.9 — 9.10, podczas gdy w lutym — Kč 8.30 — 9.40. Na rynku wiedeńskim ceny większym zmianom nie uległy. Wywóz trzody na wymienione dwa rynki uległ dalszemu skurczeniu, przyczem do Austrii zmniejszył się o 4.329 sztuk, do Czechosłowacji zaś — 3.025 sztuk, wzmoógł się natomiast prawie dwukrotnie zbyt na rynku wiedeńskim cieląt bitych:

	do Austrii		do Czechosłowacji			
	1931 r.	1930 r.	1931 r.	1930 r.	1931 r.	1930 r.
	w marcu	w lutym	w marcu	w marcu	w lutym	w marcu
trzody żywej szt.	29.924	31.588	24.933	618	880	17.210
„ bitej „	8.594	11.259	6.186	7.946	10.709	—
razem „	38.518	42.847	31.119	8.564	11.589	17.210
cieląt bitych „	45.246	24.414	20.928	—	—	—
bydła rogat. „	—	—	—	1.044	1.770	1.531

Najbliższa przyszłość zdaje się rokować naszemu eksportowi trzody chlewnej dalsze skomplikowanie trudności wywozowych. Z jednej strony bowiem zaciąży na nim podwyżka cła na nierogaciznę bitą, wprowadzona już od 27 marca przez Francję, z drugiej uprzywilejowanie przez projektowany „Anschluss” niemiecko-austriacki towaru niemieckiego na tak ważnym dla nas rynku austriackim. Poza tem ze strony Austrii naszemu dowozowi zagraża jednak zastosowanie od 1 lipca r. b. podwyższonego cła na trzodę. Wywóz mięsa i wyrobów masarskich wyniósł 13.7 milj. zł., czyli w stosunku do poprzedniego miesiąca zmniejszył się o 1.1 milj., głównie z powodu spadku o 0.8 milj. zł. do 7.5 milj. zł. eksportu bekonów.

¹⁾ Przeciętne giełdy poznańskiej i warszawskiej.

²⁾ Brak notowań.

Ceny nabiału niżkowały, przedewszystkiem dla jaj, znacznie słabiej — dla masła. W końcu marca hurtowa cena skrzyni jaj — 1.440 sztuk wynosiła w Warszawie zł. 157·50, zaś kg masła — zł. 5·20, wobec zł. 198·35 i 5·60 w ostatnim tygodniu lutego. Eksport masła utrzymał się na poziomie lutego, natomiast jaj wzrósł przeszło dwukrotnie do 9·6 milj. zł.

W młynarstwie zaznaczył się dalszy wzrost produkcji, gdyż zwiększenie zapotrzebowania w związku ze świętami i zwykłą tendencją dla zbóż szybko wyczerpywało stosunkowo małe zapasy mąki, zmuszając młyny do ich uzupełniania. Eksport mąki pszennej i żytniej w stosunku do lutego zmianie nie uległ. Wzmógł się popyt na otręby, powodując dalszą zwyżkę ich cen, szczególnie silną dla otręb żytnich, których ceny dochodziły do 18 zł. za 100 kg, wobec 14 zł. w poprzednim miesiącu. Otręby pszenne podrożały o 2 zł. i więcej do zł. 19.

Cukrownictwo. Na rynek wewnętrzny wysłano cukru 31·1 tys. tonn, czyli o 8 tys. tonn więcej, niż w lutym; wywóz, pomimo lekkiego zwiększenia, w dalszym ciągu pozostał na niskim poziomie, gdyż wyniósł zaledwie 9·2 tys. tonn. W ciągu 6 miesięcy bieżącej kampanii zbył cukru w kraju osiągnął 165 tys. tonn, eksport zaś — 203·8 tys. tonn, zatem w stosunku do analogicznego okresu kampanii ubiegłej sprzedaż krajowa była mniejsza zaledwie o 0·2%, wywóz natomiast — o przeszło 32%.

Przemysł węglowy. Wydobyte węgla z powodu większej liczby dni roboczych (26 wobec 23 w lutym) wzrosło o 110 tys. tonn, jednakże natężenie produkcji w dalszym ciągu osłabło, przeciętna bowiem dzienna wydajność wydobywania spadła o 8%. Ogólny zbył, dzięki obniżeniu się temperatury, powiększył się o 171 tys. tonn, t. j. o 7%, przyczem sprzedaż wewnątrz kraju wzrosła o 75 tys. tonn, eksport zaś — o 96 tys. tonn, na skutek wzmożenia wywozu na rynki wolnej konkurencji, przede-wszystkiem do państw zachodniej Europy, a następnie do krajów północnych; wysyłka natomiast na rynki konwencyjne nieco się skurczyła. Poza tem znaczniejsze ilości węgla wysłano do Brazylii oraz próbny ładunek — do Egiptu. Jako sukces w obecnych warunkach dość poważny zanotować należy uzyskanie przez polski przemysł węglowy, pomimo bardzo silnej konkurencji angielskiej, dostawy dla kolei szwedzkich w ilości 71 tys. tonn i belgijskich w wysokości 20 tys. tonn. W porównaniu z marcem r. ub. wydobyte węgla było mniejsze o 100 tys. tonn, zbył zaś większy o 190 tys. tonn, z czego na eksport przypada 152 tys. tonn.

Według tymczasowych danych wydobyte węgla, zużycie wewnątrz kraju oraz wywóz przedstawiały się następująco w tys. tonn:

	marzec 1931	luty 1931	styczeń 1931
wydobyte	2.889	2.779	3.448
zużycie wewnątrz kraju	1.505	1.430	1.779
wywóz	983	887	1.191

Przemysł naftowy. Produkcja ropy utrzymała się mniejwięcej na poziomie poprzedniego miesiąca. Zbył produktów naftowych na rynku krajowym uległ zmniejszeniu, z wyjątkiem oleju gazowego. Wobec obniżenia cen benzyny przez outsiderów, sprzedaż tego produktu przez rafinerje zrzeszone natrafia na coraz większe trudności. Dzięki pewnej stabilizacji cen ogólny eksport produktów naftowych, silnie ograniczony w lutym, uległ nieznacznej poprawie, wobec niemal trzykrotnego wzrostu wywozu benzyny i olejów smarowych (z 0·6 milj. zł. do 1·6 milj. zł.), zmniejszył się natomiast o 0·4 milj. zł. do 1·1 milj. zł. eksport parafiny.

W przemyśle hutniczym zaznaczyło się lekkie ożywienie sezonowe. Ilość zamówień, przydzielonych hutom przez Syndykat, zwiększyła się w stosunku do poprzedniego miesiąca o około 8·5 tys. tonn, czyli o 45% i wyniosła 27·5 tys. tonn, co nastąpiło głównie na skutek wzrostu z 3·5 tys. tonn do 13·6 tys. tonn zamówień rządowych. Poprawie uległ również stan zleceń handlu hurtowego, ustępując jednak zeszłorocznemu z tegoż czasu. Ze strony przemysłu natomiast zamówienia wykazały ogólnie znaczny spadek, spowodowany niemal wyłącznie zmniejszeniem się zapotrzebowania ocynkowni blach, podczas gdy zlecenia innych gałęzi metalowego przemysłu przetwórczego nieco się zwiększyły.

W przemyśle metalowym, ogólnie biorąc, położenie nie uległo poprawie. Fabryki gwoździ i drutu w dalszym ciągu uprawiały ostrą konkurencję, przyczem ceny ich wyrobów niższe zostały prawie do poziomu kosztów surowca, co w konsekwencji zagraża wstrzymaniem produkcji w wielu warsztatach, a częściowo nawet zupełną likwidacją niektórych przedsiębiorstw. Jedynie fabryki, posiadające zamówienia na drut telegraficzny, pracowały w tym dziale w rozmiarach nieograniczonych. W wytwórniach

maszyn i narzędzi rolniczych dobrze zatrudnione były warsztaty reperacyjne, napływ natomiast zamówień na maszyny nowe był wciąż bardzo słaby. W odlewnictwie konjunktura uległa dalszemu pogorszeniu, produkcja nie osiągała nawet 25% zeszłorocznej. Najlepiej pracowały nadal fabryki wagonów i parowozów, wykonywając dawne zamówienia rządowe i zagraniczne.

Przemysł włókienniczy. W okręgu łódzkim ożywienie obrotów, rozpoczęte w ostatnim tygodniu lutego, utrzymało się w ciągu miesiąca sprawozdawczego, nie przybierając jednak jeszcze skutkiem niesprzyjającej aury większych rozmiarów, oczekiwanych na okres przedświąteczny. W branży bawełnianej tylko niektóre poważniejsze zakłady przeprowadziły większe transakcje ze swymi hurtownikami. Naogół kupcy, zwłaszcza prowincjonalni, okazywali nadal dużą wstrzeźliwość w zakupach, zadowalając się często gorszą lecz tańszą produkcją przemysłu średniego, a nawet chałupniczego. Transakcje zawierane były przeważnie za gotówkę, a trzymiesięczny kredyt wekslowy należał do wyjątków. W branży wełnianej tkaniny damskie cieszyły się dość dużym popytem, męskie natomiast — znacznie słabszym, co spowodowało nawet ograniczenie pracy w niektórych fabrykach. I tu również domino wało pokrycie gotówkowe. Zapotrzebowanie na przędzę bawełnianą, na początku miesiąca słabe, następnie, wobec zapowiedzi rychłego reaktywowania kartelu, stale wzrastało tak, że w końcu marca zapasy przędzy poważnie się zmniejszyły, powodując mocną tendencję jej cen. Wzmogonym popytem zarówno w kraju jak i zagranicą cieszyła się również przędza chesankowa, której brak pewnych numerów zaznaczał się w dalszym ciągu. Ceny zwykływały do 10%; sprzedaż uskuteczniano tylko za gotówkę. W związku z podrożeniem przędzy zwykływały również i tkaniny: wełniane — od 10—15%, bawełniane zaś — w granicach około 5%. Sezonowe ożywienie spowodowało dalszy wzrost uruchomienia zakładów, zwłaszcza średnich, oraz farbiarni i wykończalni.

W okręgu białostockim również zaznaczyła się poprawa, głównie w eksporcie, który w stosunku do poprzedniego miesiąca wzrósł przeszło dwukrotnie, pozwalając na pewne, nieznaczne jednak, powiększenie stopnia uruchomienia maszyn przędzalniczych.

Przemysł bielski uważa sprzedaż na sezon letni prawie za ukończoną. Napływ zamówień dodatkowych, wobec osłabienia popytu z powodu znacznego oziębienia się, był minimalny. Zlecenia zagraniczne na towary zimowe otrzymywane były w ilościach bardzo nieznacznych, gdyż odbiorcy, obawiając się spadku cen tkanin, wstrzymywali się od udzielania większych zamówień przed rozpoczęciem produkcji. Wskutek tego fabryki, normujące zwykle swą wytwórczość według zebranych zamówień, w przeważnej części zmuszone będą do podjęcia produkcji eksportowej na własne ryzyko.

Z innych gałęzi przemysłu tekstylnego widoczne ożywienie wykazał przedewszystkiem przemysł jedwabniczy z jedwabiu naturalnego, do czego w dużym stopniu przyczyniło się wspomniane w poprzednim sprawozdaniu powstanie kartelu tej branży, a następnie — wobec powrotnych chłódów — trykotażowy. Pomyślnie kształtowała się również sytuacja fabryk pończoch, jakkolwiek w porównaniu z analogicznym okresem r. ub. stan ich uruchomienia wynosił tylko 75%. Poza tem poprawił się nieco zbył odzieży i bielizny, ustępując jednak znacznie zeszłorocznemu.

Ogólny wywóz materiałów i wyrobów włóknistych zwiększył się o 1·5 milj. zł. do 12·2 milj. zł., co nastąpiło na skutek wzrostu o przeszło milion zł. eksportu tkanin jedwabnych i bawełnianych, oraz — o 0·8 milj. zł. przędzy, głównie wełnianej. Wywóz natomiast wyrobów wełnianych zmniejszył się o 0·6 milj. zł. do 1·8 milj. zł.

W *przemysle drzewnym* zwykły z nastaniem wiosny wzrost obrotów w tym roku dotąd zaznaczył się bardzo słabo, gdyż zainteresowanie rynku wewnętrznego, wobec martwego sezonu budowlanego, było w dalszym ciągu małe. Zamówienia zagraniczne napływały również bardzo skąpo, przyczem eksporterzy zmuszeni są do daleko idącej ostrożności przy zawieraniu transakcyj, zwłaszcza z importerami tych krajów, w których przesilenie gospodarcze przybiera coraz ostrzejsze formy. Większe możliwości wywozowe nadal istnieją jedynie do Francji, jednak i tu usilna konkurencja naszych eksporterów powoduje stały spadek cen.

W *przemysle meblarskim* pewna poprawa nastąpiła w fabrykach mebli tańszych, zwłaszcza kuchennych, mających niezły zbył również zagranicą. Położenie fabryk mebli giętych pozostało bez zmiany. Nadzieje na eksport do Anglii, a właściwie do Indyj, związane z uspokojeniem wewnątrz tego kraju, okazały się płonne, gdyż i w tej gałęzi wystąpiła dumpingowa konkurencja Sowieców, które wprost zalewają Anglię niektórymi typami mebli giętych po cenach tak niskich, że franco Anglia wynoszą one prawie tyle, co nasze franco stacja załadowcza w Polsce. Również Egipt z powodu podwyższenia prawie o 100% cła importowego utracił dla nas znaczenie rynku odbiorczego.

Ogólny eksport materiałów i wyrobów drzewnych nieco się powiększył i wyniósł 15·2 milj. zł., wobec 12·5 milj. zł. w lutym, głównie na skutek wzrostu wywozu drzewa napółobrobionego.

Przemysł ceramiczny. Z powodu przeciągających się chłódów popyt na materiały budowlane był znikomy. Wapniaki, kamieniołomy oraz większość cegielni w dalszym ciągu pozostawały nieczynne. Fabryki fajansu zwiększyły pracę do 6 dni w tygodniu, jednak, wobec słabego zbytu przedświątecznego, z początkiem kwietnia mają znowu zredukować czas pracy do 4 dni w tygodniu, ilość zaś robotników — o 10%. Eksport uległ dalszemu skurczeniu, głównie z powodu ograniczenia wysyłki do Rumunii, wobec pogorszającej się stale wypłacalności tamtejszych odbiorców.

Przemysł skórzaný. W garbarniach zaznaczyło się lekkie wzmoczenie wytwórczości. Ceny skór twardych, których dotychczasowy poziom wykluczał niemal opłacalność produkcji, po raz pierwszy od 1928 r. zostały podwyższone o 3 do 4%, na co wpłynęło przede wszystkim podrożenie na rynkach światowych surowca o 10%, a następnie dążenie do przełamania nastroju pesymizmu i wyczekującego na dalszą niżkę stanowiska producentów obuwia.

Przemysł papierniczy coraz bardziej odczuwa nadprodukcję. Wobec zaprojektowanej przez Ministerstwo Oświaty normalizacji formatu zeszytów szkolnych, fabryki, podejmujące zwykle w tym czasie zakup materiałów dla produkcji, wstrzymały zamówienia. Zmiana typu kajetów poważnie zagraża pozostającym na składach zapasom, których wartość według memorjału, przedstawionego w tej sprawie przez Związek Papierniczy, wynosi około 3 milj. zł.

Przemysł chemiczny. W przemyśle produktów węglpochodnych zaznaczył się — jak zwykle na wiosnę — jednak w rozmiarach ograniczonych popyt na smołę preparowaną. W dziale produktów uszlachetnionych zadowalająco kształtował się zbył jedynie naftaliny czystego, surowy — w dalszym ciągu powiększył zapasy, które osiągnęły nienotowaną dotąd wysokość. W związku z ożywającym się ruchem samochodowym oraz wzrostem zapotrzebowania paliwa motorowego do robót polnych wzmogła się sprzedaż benzolu zarówno w kraju jak i na eksport. Zanotowane w lutym zwiększone zainteresowanie zagranicy dla krezolu i fenolu utrzymało się również i w miesiącu sprawozdawczym, pomimo to jednak zdołano ulokować zaledwie połowę bieżącej produkcji tych artykułów. Zbył czystych produktów benzolowych dla przemysłu chemicznego utrzymał się na poziomie normalnym. W przemyśle perfumeryjno-kosmetycznym nastąpił dalszy spadek wytwórczości. W związku z upadłością kilku hurtowni perfumeryjnych fabryki poniosły duże straty.

Niepokojąco wprost słaby w sezonie bieżącym zbył nawozów sztucznych doznał znacznego ożywienia w związku z szeregiem poczynionych rolnictwu udogodnień, jak szerszą na ten cel pomocą kredytową, obniżką cen nawozów, włączeniem dla niektórych nawozów kosztów frachtów do ceny towaru, oraz wobec zarysowującej się zwyżki dla produktów rolnych. Wzmoczenie zapotrzebowania objęło przede wszystkim nawozy azotowe i to w takich rozmiarach, że wysyłka z fabryk napotykała na znaczne trudności; np. z Mościc, przygotowanych do ekspedycji najwyżej 600 tonn dziennie, w drugiej połowie marca wysyłano 1.400 tonn. Ogólna sprzedaż fabryki mościckiej w stosunku do poprzedniego miesiąca zwiększyła się prawie 4-krotnie, osiągając przeszło 19 tys. tonn i redukując zapasy tak dalece, że niewątpliwie do końca bieżącego sezonu będą one całkowicie wyprzedane, z wyjątkiem jedynie „Nitrofosu“, produkowanego w r. ub. przejściowo w nadmiernych ilościach, ze względu na unieruchomienie rozbudowującego się wówczas działu saletry wapniowej, która jest obecnie głównym produktem fabryki. Pomimo znacznego wzrostu zbytu sumaryczne cyfry konsumpcji nawozów azotowych w sezonie obecnym są oczywiście znacznie niższe, niż w latach ubiegłych i wynoszą około 50% przeciętnej z lat 1927—30. Sprzedaż superfosfatów przez fabryki zsyndykalizowane, wynosząca od początku sezonu do końca lutego 665 wagonów, w ciągu miesiąca sprawozdawczego wzrosła do 1.635 wagonów, osiągając jednak tylko 23% zbytu z analogicznego okresu w roku poprzednim i zaledwie 10% — z tego samego okresu w 1928/29 r. Wreszcie dwukrotnie, mianowicie do 29 tys. tonn powiększyła się wysyłka nawozów potasowych z Kałusza i Stebnika, była jednak o zgórą 21% mniejsza, niż w marcu r. ub.

Handel i żegluga. Pomimo okresu przedświątecznego ożywienie w handlu naogół zaznaczyło się bardzo słabo, występując nieco silniej dopiero w ostatnich dniach przed świętami po wypłacie pensyj miesięcznych. Dotkliwie, zwłaszcza na prowincji, dał się odczuć brak klienteli wiejskiej, spotęgowany trwającym zimą, a na wschodzie kraju zawiejami śnieżnymi. Dużą wstrzeźliwość w zakupach wykazywały również sfery urzędnicze, ograniczające swe wydatki, wobec zapowiadanej zniżki płac.

W wyniku osiągniętych rezultatów Rząd w końcu marca uznał swoją akcję obniżania cen poszczególnych kategorii towarów za ukończoną. Cyfrowe jej wyniki są bardzo różne, gdyż osiągnięty spadek cen waha się od 1·4% do 37·5%. Największą zniżkę zdołano uzyskać w dziedzinie detalicznych cen produktów spożywczych — przeciętnie o 23% (w 23 zasadniczych pozycjach), następnie w artykułach aptecznych i perfumeryjno-kosmetycznych — o 16% (w 23 pozycjach), poważną w celulozie — o 15% oraz we włókiennictwie i w towarach konfekcyjnych — o 14% (w 30 pozycjach), mniejszą zaś w nawozach sztucznych — przeciętnie o 10·5% i cementcie — o 9%, wreszcie nieznaczna w naczyniach emaljowanych — o 6%, papierze — o 5%, węglu — o 4%, produktach naftowych — o przeszło 3% i żelazie — o 3%. Znaczna rozpiętość w zniżce jest dowodem z jednej strony daleko idącego zindywidualizowania akcji, w której zgodnie z zapowiedzianym planem nie uciekano się do nacisku administracyjnego, z drugiej zaś — stwarza przekonanie, że przyjęte metody zdołały osiągnąć w każdym wypadku możliwe przy istniejących warunkach maximum rezultatu. Zaznaczyć należy, że zniżka objęła również towary skartelizowane, bardzo odporne wobec tendencji rynkowych. Akcja zniżkowa, powodując spadek detalicznych cen artykułów spożywczych bez przerzucenia strat na hurtowe ceny rolne, nie pozostała bez dodatniego wpływu na rozmiary konsumpcji, a tem samem na ceny produktów rolnych. Połączenie tej akcji z natężeniem skoordynowanych wysiłków w kierunku podniesienia cen płodów rolnych, osiąganych przez producentów, przyniosło pożądane wyniki, zmniejszając nieco rażącą dysproporcję między cenami detalicznymi artykułów przemysłowych, a hurtowymi produktów rolnych. Ogólny wskaźnik cen hurtowych pod wpływem trwającej zwyżki płodów rolnych nieco się powiększył i wyniósł 72·9, wobec 72·4 w lutym; wskaźnik artykułów przemysłowych obniżył się o 0·5 punktu do 83·9. Ogólny wskaźnik cen detalicznych w Warszawie zmniejszył się z 91·1 do 90·8, przyczem wskaźnik produktów spożywczych podniósł się z 79·5 do 80·2, przemysłowych zaś spadł z 102·4 do 101·1.

Obroty handlowe Polski z zagranicą, silnie ograniczone w lutym, doznały w miesiącu sprawozdawczym zwiększenia, głównie skutkiem wzrostu wywozu o 28·9 milionów zł. do 163·8 milj. zł.; przywóz powiększył się tylko o 8·9 milj. zł. do 125·5 milj. zł. Wzmożenie eksportu zaznaczyło się zarówno w grupie artykułów spożywczych — o 11·9 milj. zł., jak i przemysłowych — o 17·0 milj. zł. importu zaś — głównie w grupie artykułów przemysłowych — o 8·1 milj. zł., podczas gdy przywóz produktów spożywczych wzrósł tylko o 0·8 milj. zł.

Ogólny obrót towarowy portu gdyńskiego powiększył się o 74·9 tys. tonn do 366·2 tys. tonn. W miesiącu sprawozdawczym została uruchomiona przez firmę Edmund Halm z Kolonji regularna linja z Gdyni do Rotterdamu i portów reńskich. Statki tej firmy będą zawijały do Gdyni co dwa tygodnie.

Dla rozwoju naszego eksportu morskiego godnem zanotowania jest powstanie w Gdyni firmy „Polavis”, Sp. z o. p. o kapitale zł. 50.000, której zadaniem jest skup drobiu w kraju, tuczenie i wywóz w stanie bitym. W ostatnich dniach marca wysłano do Anglii pierwszy transport w ilości 500 sztuk indyków. Poza tem Syndykaty Eksportu Gęsi i Ptactwa z b. Kongresówki i Poznańskiego utworzyły w Gdyni przedsiębiorstwo p. f. „Polski Eksport Drobiu”, podejmując budowę tuczarni i rzeźni drobiu na terenie, wydzierżawionym w pobliżu chłodni. Przewidywany eksport ma wynosić od 100 — 200 tys. sztuk ptactwa rocznie.

Na rynku pracy w pierwszych tygodniach miesiąca sprawozdawczego, podobnie jak w roku ubiegłym, liczba bezrobotnych wzrastała, osiągając w dniu 21 marca najwyższy poziom 380·7 tys., poczem już dał się zauważyć początek sezonowego spadku tak, że w dn. 28.III. stan bezrobocia wyniósł 379·0 tys., był zatem o 13·4 tys. wyższy, niż w ostatnim dniu lutego i o 83·4 tys. przekraczał poziom z końca marca r. ub. Na wzrost bezrobocia wpłynęło przedewszystkiem dalsze zwiększenie się ilości bezrobotnych w grupie robotników niewykwalifikowanych — o 6·1 tys., następnie budowlanych — o 2·8 tys., metalowych — o 1·9 tys., górników — o 1·9 tys., pracowników umysłowych — o 0·7 tys. i w innych gałęziach — o 1·2 tys. Zmniejszyła się natomiast w dalszym ciągu liczba bezrobotnych włókienników — o 1·2 tys.

Kronika ustawodawstwa gospodarczego. W okresie sprawozdawczym został wydany szereg ważnych rozporządzeń gospodarczych, z nich przedewszystkiem wymienić należy następujące:

Rozp. Min. Skarbu, Przem. i Handlu

oraz Rolnictwa z dn. 15. I. 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr. 18, poz. 100) obniża, począwszy od dn. 6 maja r. b., normy zwrotu cel (premje) dla mąki pełnej (bez zawartości otrąb) z 12 zł. do 10 zł. i dla mąki innej (śrutowej, półśrutowej, pośledniej i t. p.) z 9 zł. do 8 zł. za 100 kg.

Rozp. Min. Skarbu, Przem. i Handlu
oraz Rolnictwa z dn. 28. II. 1931 r.

(Dz. U. R. P. Nr. 18, poz. 101), celem uniemożliwienia przywozu zboża, szczególnie sowieckiego, który mógłby mieć miejsce przy ewentualnej dalszej wyższości cen krajowych, podwyższa z dn. 6 marca r. b. cła dla zbóż i produktów przemiału.

„ „ „ 16. II. 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr. 20, poz. 120) podaje nowy tekst pozycji 228 taryfy celnej, wprowadzając zmiany w cleniu przy wywozie drzewa olśowego i osikowego.

Ustawa z dn. 27. II. 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr. 23, poz. 135) o utworzeniu Państwowego Funduszu Eksportowego, celem popierania wywozu produktów rolnych i przemysłowych w drodze udzielania poręki oraz kredytu dla produkcji eksportowej lub handlu wywozowego. Kapitał Funduszu określa się do ogólnej kwoty 150 milj. zł., na rzecz czego będą przekazywane: 1) wpływy ze spłaty pożyczek, udzielonych przez Skarb Państwa instytucjom kredytowym na podstawie Rozp. Prezydenta Rzeczyp. z dn. 17. V. 1927 r. i ze spłaty procentów od tych pożyczek do łącznej wysokości 60 milj. zł.; 2) udzielone Bankowi Gosp. Krajowego z budżetu państwowego lokaty, których cele zostały już osiągnięte; 3) kwoty, przewidziane przez ustawy, oraz 4) procenty i ewentualne spłaty za udzielone gwarancje lub kredyty i inne dochody, nie pochodzące z funduszy państwowych.

„ „ (Dz. U. R. P. Nr. 23, poz. 136) podwyższa podatek spożywczy z 75 zł. do 125 zł. od 100 kg wagi netto cukru, wprowadzonego do wolnego obrotu poza ilością, określoną kontyngentem.

Rozp. Min. Skarbu z dn. 6. III. 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr. 23, poz. 138), wydane na mocy ustawy z dnia 12. II. 1931 r., wprowadza, poczynawszy od 1 kwietnia r. b., pobór 10% dodatku do niektórych podatków i opłat stemplowych.

Rozp. Min. Skarbu, Przem. i Handlu

oraz Rolnictwa z dn. 5. III. 1931 r.

(Dz. U. R. P. Nr. 24, poz. 146) podwyższa dawne, ustalone od 1 marca 1929 r., cła wywozowe na trzodę chlewną i mięso wieprzowe o 100%, celem uniemożliwienia eksportu dzikiego trzody w razie ewentualnej niższości jej cen, a tem samem zapobieżenia dezorganizacji handlu eksportowego nierogacizną, ujętego w ścisłe ramy i tylko w nich niepodlegającego cłu.

Rozp. Min. Robót Publicznych i Skarbu z dn. 17. III. 1931 r.

(Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 150) w sprawie wykonania ustawy z dn. 3. II. r. b. o Państwowym Funduszu Drogowym.

Rozp. Min. Skarbu, Przem. i Handlu

oraz Rolnictwa z dn. 20. II. 1931 r.

(Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 165) wprowadza w związku z nową ustawą o monopolu zapalczanym zmianę stawek celnych od importowanych zapalek i zapalniczek.

Ustawa z dn. 17. III. 1931 r.

(Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 168) w sprawie zmiany ustawy z dn. 1. VII. 1926 r. o opłatach stemplowych.

Ustawa Skarbowa z dn. 21. III. 1931 r.

(Dz. U. R. P. Nr. 28, poz. 188) na okres od 1 kwietnia 1931 r. do 31 marca 1932 r. Budżet ustala dochody w łącznej kwocie zł 2.866,711.474 i wydatki zł 2.865,879.797.

Rozp. Min. Sprawiedl. z d. 7. III. 1931 r.

(Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 199), wydane w porozumieniu z Min. Pocht i Telegrafów o protestowaniu weksli przez urzędy i agencje pocztowe.

Rozp. Min. Pocht i Telegrafów

z dn. 26. III. 1931 r.

(Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 200) w sprawie zleceń pocztowych w obrocie wewnętrznym.

Bilans płatniczy Polski w latach 1927—1929.

Główny Urząd Statystyczny ogłosił cyfry bilansu płatniczego Polski za rok 1929. Ponieważ obliczenia dokonane przez ten Urząd są oparte na bardzo ścisłych i mozolnych badaniach, publikacja ich nastąpiła z pewnem opóźnieniem.

Lata 1927—1929 tworzą okres gospodarczy o jednolitym charakterze; w okresie tym panowała pomyślna naogół konjunktura gospodarcza przy biernym bilansie handlowym. Stan ten znalazł oczywiście wyraz w bilansie płatniczym, który we wszystkich trzech latach wykazywał te same główne cechy: bierność bilansu z tytułu bieżących obrotów, która była wyrównywana dopływem kapitałów z zagranicy.

Bierność obrotów gospodarczych była spowodowana przede wszystkim biernością obrotów towarowych, wynoszących w wymienionych trzech latach: 700, 1.094 i 543 miliony złotych. Natomiast bilans innych pozycji bieżących, poza obrotem towarowym, a więc tak zw. bilans „niewidzialnych” pozycji, przedstawiał się znacznie korzystniej i zbliżał się prawie do zupełnej równowagi. Deficyty w tym dziale były w ciągu trzech lat nieznaczne, wynosząc kolejno 30, 9, względnie 57 milionów zł.

Najważniejszą pozycję dochodową w dziale obrotów pozatowarowych stanowią przekazy emigrantów, które łącznie z kapitałami przywiezionymi przez reemigrantów utrzymują się na poziomie 240—270 milionów złotych. Drugą pozycję dodatnią stanowią przychody z usług komunikacyjnych, głównie kolejowych i pocztowych, które w okresie 1927—1929 wzrosły z 200 na 281 milj. zł. Wzrost dochodów z tego źródła uwydatni się jeszcze wyraźniej, jeżeli w tym dziale porówna się bilans netto, t. j. potrąci się od dochodów poniesione przez Polskę wydatki za usługi, udzielone jej przez zagranicę w dziale transportów kolejowych, morskich i pocztowych. Okaże się wówczas, że saldo dodatnie netto, wynoszące w 1927 r. 103 miliony zł., wzrosło w następnych dwóch latach do 160 i 200 milionów zł., a więc zwiększyło się w ciągu trzech lat o 100%. Charakter Polski, jako kraju tranzytowego, ujawnia się wyraźnie w tych cyfrach.

Również obroty z tytułu ruchu turystycznego wykazały w omawianych trzech latach rozwój na korzyść Polski. Saldo tego działu, t. j. wydatki polskich turystów zagranicą, po potrąceniu wydatków turystów zagranicznych w Polsce, było w r. 1927 bierne w sumie 50 milionów zł., w r. 1928 bierne w sumie 70 milionów zł., zaś w r. 1929 dało lekką nadwyżkę. Poprawa w tym ostatnim roku spowodowana została przede wszystkim wzrostem przyjazdu zagranicznych turystów do Polski z okazji odbywania się w tym roku Wystawy Krajowej w Poznaniu. Z tego względu poprawa nie będzie posiadała zapewne charakteru stałego.

Dochody w omawianych działach zostały skompensowane przez rozchody z tytułu wypłacanych przez Polskę procentów, dywidend i prowizyj. Wzrost tej biernej pozycji jest bezpośredni następstwem wzrastającego zadłużenia Polski.

Zestawienie ogólnych cyfr bieżących obrotów gospodarczych między Polską a zagranicą wykazuje, że główną wśród nich pozycję stanowią jeszcze ciągle obroty towarowe. Zaznaczyć jednak należy, że ogólna suma pozostałych, t. j. nietowarowych pozycji bilansu płatniczego, aczkolwiek jeszcze dosyć niska, wykazuje wyraźnie tendencję zwyżkową. Gdy bowiem w r. 1927 ogólna suma niewidzialnych pozycji wynosiła 20% w rozchodach i 25% w przychodach w stosunku do obrotu towarowego, stosunek ten w r. 1929 podniósł się do 33% względnie 34%. Wskazuje to na co raz to większe zacieśnienie łączności między Polską a zagranicą we wszystkich działach wymiany gospodarczej.

Deficyty, powstałe w dziale bieżących obrotów, zostały pokryte dopływem kapitałów z zagranicy, wynoszącym netto, t. j. po potrąceniu spłat i amortyzacji, w ciągu omawianych trzech lat—505, 1.110 i 593 milj. zł. W pierwszym roku był to przede wszystkim dopływ kapitałów długoterminowych, głównie rządowej pożyczki stabilizacyjnej; w r. 1928 dopływ kapitałów długoterminowych ograniczył się do trzech pożyczek komunalnych, t. j. województwa śląskiego, m. st. Warszawy i m. st. Poznania, i wyniósł tylko 220 milionów zł., podczas gdy dopływ kapitałów krótkoterminowych wzrósł bardzo poważnie, bo aż do sumy 890 milj. zł. W r. 1929 dopływ kapitałów był mniejszy, przede wszystkim z powodu bardzo znacznego skurczenia się pożyczek długoterminowych, które spadły do 42 milionów zł.

W r. 1930 układ bilansu płatniczego Polski doznał, w porównaniu z okresem poprzednich trzech lat, zasadniczej zmiany, będącej następstwem zmienionego położenia gospodarczego. Nastąpił okres ogólnej depresji gospodarczej, której towarzyszyły w dziedzinie obrotów gospodarczych z zagranicą następujące najważniejsze objawy: z jednej strony aktywność bilansu handlowego, z drugiej strony spłata zaciągniętych uprzednio krótkoterminowych zobowiązań wobec zagranicy.

Statystykę wymiany międzynarodowej, czyli obraz całości stosunków pieniężnych Polski z zagranicą w latach 1927—1929 przedstawia poniższe zestawienie:

Bilans płatniczy Polski

(w milionach złotych)

Pozycje obrotu płatniczego	1 9 2 9				1 9 2 8				1 9 2 7			
	Przy- chód	Roz- chód	Saldo		Przy- chód	Roz- chód	Saldo		Przy- chód	Roz- chód	Saldo	
			Przych.	Rozch.			Przych.	Rozch.			Przych.	Rozch.
Ogółem	5.338.7	5.315.5	—	6.8	5.132.6	5.155.7	6.9	—	4.704.7	4.929.9	—	225.2
A. OBRÓT BIEŻĄCY	3.696.0	4.296.3	—	600.3	3.265.4	4.369.1	—	1.103.7	3.168.5	3.899.0	—	730.5
I. Obrót towarowy	2.704.9	3.248.2	—	543.3	2.485.3	3.579.9	—	1.094.6	2.552.8	3.252.5	—	699.7
1. Wywóz i przywóz (bez wywozu i przywozu własnego W. m. (dane- ska) oraz przemysł	2.704.0	3.128.5	—	424.5	2.485.1	3.473.1	—	988.0	2.547.3	2.999.5	—	452.2
2. Złoto	0.9	119.7	—	118.8	0.2	106.8	—	106.6	5.5	253.0	—	247.5
II. Inne pozycje bieżące	991.1	1.048.1	—	57.0	780.1	789.2	—	9.1	615.7	646.5	—	30.8
3. Usługi komunikacyjne (kolejowe, morskie i pocztowe)	281.4	79.0	202.4	—	247.3	86.9	160.4	—	199.7	96.1	103.6	—
4. Przekazy emigrantów, kapitały przywiezione przez reemigrantów i wywiezione przez emigrantów	277.8	68.7	209.1	—	271.1	61.1	210.0	—	242.7	53.6	189.1	—
5. Wydatki turystów zagran. w Polsce i turystów polskich zagranicą 6. Usługi ubezpieczeniowe	167.1	164.9	2.2	11.4	98.3	169.0	—	70.7	71.1	122.0	—	50.9
7. Wydatki rządów obcych w Polsce i rząd. placówek polsk. zagranicą 8. Rozrachunki celne z Wolnem m. Gdańskiem	119.8	131.2	—	11.4	14.7	11.7	3.0	—	6.7	10.4	—	4.4
9. Dywidendy, procenty i prowizje	105.1	120.8	—	15.7	8.5	102.8	—	4.9	58.4	79.6	—	21.2
10. Inne	30.8	410.8	—	380.0	97.9	316.1	—	284.5	17.9	247.4	—	229.5
	0.1	28.0	—	27.9	10.7	28.4	—	17.7	13.2	32.0	—	18.8
B. OBRÓT KAPITAŁOWY	1.642.7	1.049.2	593.5	—	1.897.2	786.6	1.110.6	—	1.536.2	1.030.9	505.3	—
III. Kapitały krótkoterminowe	1.368.8	847.2	551.6	—	1.570.3	679.0	891.3	—	922.1	935.4	—	13.3
11. Wzrost zadłużenia w handlu zagranicznym i wzrost wierzytelności w handlu zagranicznym	55.5	168.1	—	112.6	421.6	19.6	402.0	—	—	—	—	—
12. Wzrost zadłużenia gotówkowego przedsiębiorstw polskich i spłacone kredyty gotówkowe przez przedsiębiorstwa polskie	914.3	600.8	313.5	—	769.0	529.8	239.2	—	725.5	310.7	414.8	—
13. Wycofanie wierzytelności gotówkowe przedsiębiorstw polskich i kre- dyty gotówkowe udzielone zagranicą przez przedsiębiorstwa polskie	1.2	46.0	—	44.8	17.3	31.5	—	14.2	25.7	16.6	9.1	—
14. Wzrost zadłużenia banków i wierzytelności bankowych	138.1	—	138.1	—	136.9	59.3	77.6	—	106.3	561.0	—	454.7
15. Zmniejszenie wierzytelności banków i spłacone zobowiązania bankowe Sprzedaż i kupno papierów wartości. w obrotach międzybankowych	235.3	15.1	235.3	—	145.7	27.8	145.7	—	9.2	21.8	—	12.6
16. Sprzedaż i kupno papierów wartości. w obrotach międzybankowych	34.2	4.6	19.1	2.5	69.7	11.0	—	0.9	48.6	19.8	28.8	—
17. Wzrost wzgl. zmniejszenie zadłużenia z innych tytułów	2.1	12.6	5.5	—	10.1	—	—	—	6.8	5.5	1.3	—
IV. Kapitały długoterminowe	243.9	202.0	41.9	—	326.9	107.6	219.3	—	614.1	95.5	518.6	—
18. Wzrost zadłużenia Państwa i samorządów oraz amortyzacja długów państwowych i samorządowych	7.1	124.0	—	116.9	167.0	93.7	73.3	—	544.9	94.8	450.1	—
19. Obligacje i listy zastawne uplasowane zagranicą i ich amortyzacja	58.5	4.7	53.8	—	56.3	11.3	45.0	—	—	—	—	—
20. Wzrost udziałów zagranicznych w przedsiębiorstwach polskich i na- byte przez polaków udziały w przedsiębiorstwach zagranicznych	130.2	40.6	89.6	—	101.3	—	101.3	—	68.1	—	68.1	—
21. Wycofanie udziałów polskich z przedsiębiorstw zagraniczn. i zmniej- szenie kapitałów w oddziałach przedsiębiorstw zagran. w Polsce	0.3	32.7	—	32.4	0.1	2.6	—	2.5	1.1	0.7	0.4	—
22. Powiększenie kapitałów w oddziałach przedsiębiorstw zagran. w Polsce	47.8	—	47.8	—	2.2	—	2.2	—	—	—	—	—

1) Dane odnośnie do usług ubezpieczeniowych za r. 1929 zostały podane w liczbach brutto, a za lata 1928 i 1927 w liczbach netto, t. j. wpłat i wypłat efektyw-
nych po potrąceniu pozycji kompensujących się.
U w a g a. Pozycje ogólne przychodu bilansu płatniczego winny się równać pozycjom ogólnym rozchodu. Różnica między przychodami i rozchodami jest wynikiem
niemożności ścisłego obliczenia wszystkich pozycji bilansu.